

SÁNDORNÉ DR. KRISZT ÉVA¹

„A GAZDASÁGTUDOMÁNYI KÉPZÉSEK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEIRŐL A MAGYAR FELŐOKTATÁSBAN”

Az előadás „A felsőoktatás és iparpolitika — helyzetfelmérés” c. konferencián hangzott el 2018. november 7-én. A rendezvényt a Magyar Statisztikai Társaság Statisztika-oktatási Szakosztálya, a Budapesti Corvinus Egyetem Statisztika Tanszéke és a Köz-Gazdaság c. folyóirat szerkesztősége szervezte.

Szeretettel köszöntök mindenkit! Ahogy az előadás címét és a bevezető gondolatokat látják: a gazdaságtudományi képzések fejlesztési lehetőségeivel kívánok foglalkozni, mert elsősorban ehhez értek és az elmúlt időszakban is ebben mélyültem el. Bevezetésként hadd mondjam el, hogy 2016. december 16-án alakult az akkor a felsőoktatást irányító Palkovics László államtitkár úr felkérésére egy nagyobb létszámú munkacsoport, amely később gazdaságtudományi képzési platform formában működött tovább. A munkában egyaránt részt vettek a felsőoktatási intézmények képviselői és a munkaerőpiac szereplői. Arra kaptunk mandátumot, hogy keressük meg azokat a csomópontokat, amelyek alapján a tartalmi fejlesztések a gazdaságtudományi képzésekben jelenleg indokoltak, illetve ütemezzük is a feladatokat, külön hangsúlyt helyezve a közeljövőben végrehajtandókra. Ennek kapcsán gondolkodtunk el azon, hogy az idők folyamán hogyan változtak a felsőoktatással szembeni elvárások. Először általában a felsőoktatással kapcsolatos elvárásokat tekintettük át, majd felmértük, hogy napjainkban milyen igényeket támaszt a munkaerőpiac a gazdaságtudományi képzésekkel szemben. Ennek okán a gyakorlatorientált képzésekre, azaz az üzleti képzésekre fókuszáltunk. Arra kerestük a választ, hogy mit tudunk a gazdaságtudományi képzések jelenlegi helyzetéről, területi eloszlásáról, iparral való kapcsolatáról. Hogyan, miként módosultak a képesítési követelményrendszer előírásai, mik azok az új szempontok, amik figyelembevételre kerültek az egyes szakok tanterveinek kidolgozásánál.

Így jutottunk el odáig, hogy most összefoglalhatjuk, hogy ez a szakmai platform és hozzá kapcsolódva a Magyar Rektori Konferencia Gazdaságtudományi Bizottsága milyen javaslatokat, állásfoglalásokat tett le az asztalra. Az elvégzett kétéves munka eredményeit szeretném megosztani önökkel. Ez után pedig majd megbeszéljük azt is, hogy következtetéseink hogyan érintik Budapestet – a központi régiót –, illetve a kollégáim elmondják, hogyan érintik a nagyvárosok nagy felsőoktatási intézményeit.

Az elvárások változásánál érdekes és érdemes egy picit visszatekinteni a múltba, nem egészen feltétlenül a bolognai egyetem alapításáig, és pláne nem a bolognai folyamat ívéig. De azért azt lehet mondani, hogy a klasszikus egyetemek, amikor elindultak, elsősorban együttműködésen alapuló egyetemek voltak. Itt a hallgató-diák kapcsolatra gondolunk, a professzor-diák összhangra, a hallgató-diák együttműködésre, ezek nagyon-nagyon szoros kapcsolatok voltak. Rendszeresek voltak az egyetemek közötti nemzetközi oktatói és hallgatói cserék is. Amikor jelenleg a felsőok-

¹ egyetemi tanár, Budapesti Gazdasági Egyetem

tatás nemzetköziesedéséről beszélünk, akkor tudnunk kell, ez egy középkor óta létező jó gyakorlat, sőt pl. a padovai egyetem annyira nemzetközi volt, hogy már az alapítása utáni néhány évben 22 nemzetiségű diákjai tanultak egy időben az egyetemen. Tehát igazából ez a tudásmegosztás már nagyon régen megvolt a klasszikus egyetemekenél, illetve így alakultak ki ezek az egyetemek. Valószínűleg önök erről szintén hallottak, illetve tanultak is.

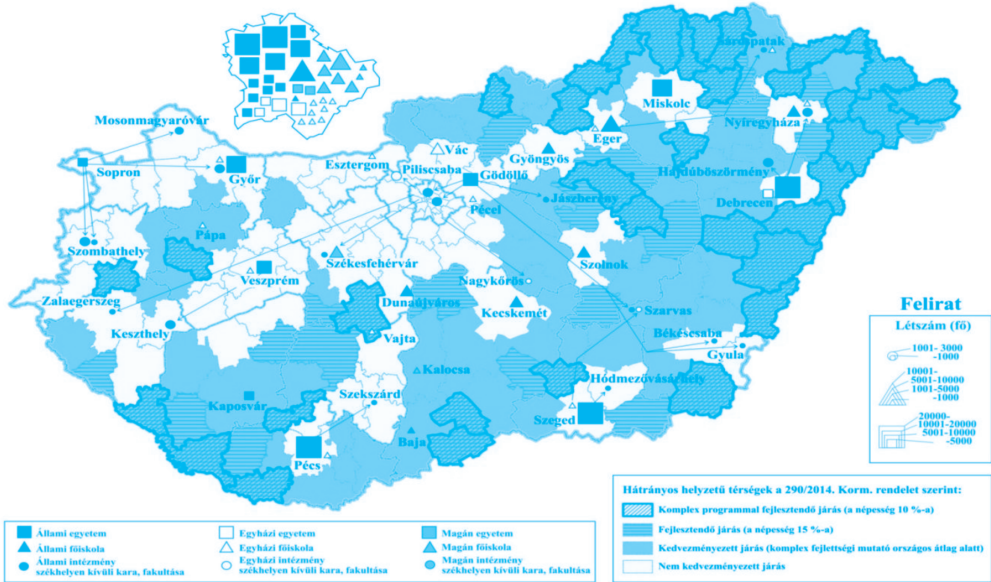
Változik a világ és nem okvetlenül baj, inkább egy igazodási követelmény, hogy a globalizálódás azt hozta magával, hogy egyre inkább az intézmények is változtak, szakosodtak. Változott a profiljuk és változik a mai napig is. Egyre inkább azt tapasztaljuk nemzetközi összehasonlításokban, versenyképességi modellekben, fejlettségben, hogy a felsőoktatásnak meghatározó szerepe van. Ha pedig ezt a jövőre vetítjük, akkor valóban fontos követelmény a nemzetközileg elismert felsőoktatási intézmények léte, magas hallgatói mobilitással. Ez minden országban egy fontos cél lehet, de én erre azt szoktam mondani, hogy nem önmagában az a fokmérője egy felsőoktatási intézmény teljesítményének, hogy hol helyezkedik el a nemzetközi rangsorban.

Tudom, az is fontos, hogy hol helyezkedik el egy egyetem a nemzetközi rangsorokban, de nem elég csak erre figyelni. Különböző rangsorok léteznek, de azért jó, ha tudjuk, 18.500 körüli a felsőoktatási intézmények száma a világon. Most képzeljük el, hogyha mindegyik intézmény arra törekszik, hogy az első 100-ba kerüljön, akkor máris van 18.400 csaldott felsőoktatási intézményünk. És akkor mi az ő szerepük? Hol a helyük? Mi a funkciójuk a felsőoktatásban? Úgy érdemes specifikálni intézményi szintre, hogy az egyes intézményeknek mi a feladata, mi az ő saját küldetésük. Ez az angolszász világban meg is jelenik minden intézmény mission statement-jében, és az egy nagyon fontos értékelési szempontjuk, hogy ahhoz képest van-e elmozdulás, a cél-érték irányába változnak-e az egyetemek. De nyilvánvalóan az, hogy a hallgatók a nemzetközi szinten mozogjanak, az oktatócsere minél szélesebb körben megvalósuljon és minél inkább kitérüljön a világ, minden intézménynek feladata és egy komoly elvárás is a felsőoktatási intézményekkel szemben.

Hadd mutassam be, miért beszélek arról, hogy nagyon sok intézmény létezik és mindegyiknek meg kell keresni a megfelelő funkcióját, különösen úgy, hogy belépett a felsőoktatási intézmények stratégiai feladatai közé az úgynevezett 3. misszió, azaz a kutatás és az oktatás mellett a társadalmi felelősségvállalás is megjelent. Nézzünk rá Magyarországra térképére, és nézzünk meg, hogy hány helyen van, illetve volt a vizsgálat idején, 2016-ban Magyarországon felsőoktatási képzőhely (1. ábra)².

² Sándorné dr. Kriszt Éva: A statisztika oktatásának helye és szerepe a magyar felsőoktatásban, Statisztikai Szemle, 96. évfolyam. 3. szám. 258. old.

1. ábra: A magyar felsőoktatás területi szerkezete, 2016

Forrás: EMMI [2016].

1 https://www.oktatas.hu/felsooktatasi/kozerdeku_adatok/felsooktatasi_adatok_kozzetetele/felsooktatasi_statistikak/!DARI_FelsookStat/fir/fir_stat2016/stat2016_2_2_1.xlsx

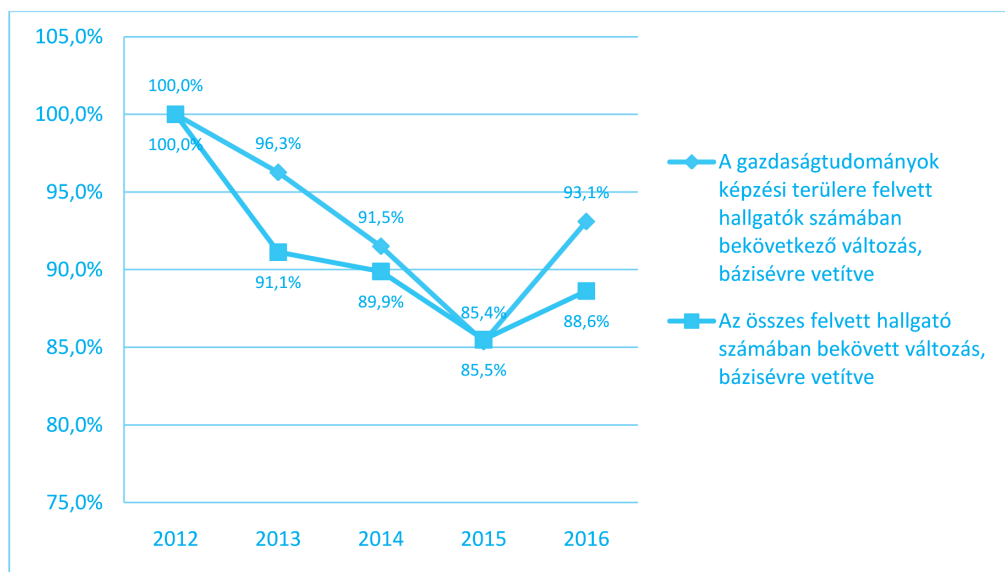
2 https://www.oktatas.hu/felsooktatasi/kozerdeku_adatok/felsooktatasi_adatok_kozzetetele/felsooktatasi_statistikak/!DARI_FelsookStat/fir/fir_stat2016/stat2016_3_5_2.xlsx

Nyilván mindegyiknek meg lehet a saját feladata, hiszen azt maximálisan alá lehet támasztani, hogy más egy kisvárosnak is az élete, ha van ott felsőoktatási intézmény. Csak ne felejtjük el, hogy minden felsőoktatási intézménynek más a funkciója, más a küldetése. Azt gondolom, az sem baj, ha nagyon sok hallgatót beengedünk a felsőoktatásba, hiszen ha oktatói oldalról nézem, akkor kijelenthető, ha tanulni vágyó fiatalok vannak, akkor nekünk az a dolgunk, hogy tanítsuk őket. Csak közben nem szabad senkinek csalódást okozni azzal, hogy esetleg mást kap, mint amit szeretne. A tömegesedéssel nem jár együtt az, hogy feltétlenül mindenkinek ugyanazt a korábban mesterszintű diplomát kell és lehet nyújtani, hanem a tudást és a végzettséget nagyon jól lehetne, illetve be kellene szerezni. Ezt oly módon lehetne megvalósítani, ha megvizsgálnánk, hogy egy-egy térségnek, városnak milyen igényei vannak, az ott működő iparnak milyen szakemberekre van szüksége. Persze ehhez arra is szükség van, hogy meg tudják határozni ezeket az igényeket. Nyilván ez egy párbeszédnek lehet az eredménye, és ha ez megvalósul, akkor lehet ebben továbbmenni. De akárhogyan is nézzük, tagadhatatlan a magyar felsőoktatás területi szétaprózottsága, ami – ahogy korábban említettem – önmagában nem baj, pontosítani kellene az intézmények küldetését.

Hogy nézett ki a felvett hallgatók létszámának változása 2012 óta? Ez egy fontos év volt, mert az új felsőoktatási törvényt követően – önök ezt jól tudják – a gazdaságtudományi képzéseket ez

különösen érintette, átalakult a struktúra, az állami finanszírozás, illetve önköltséges képzések aránya megváltozott.

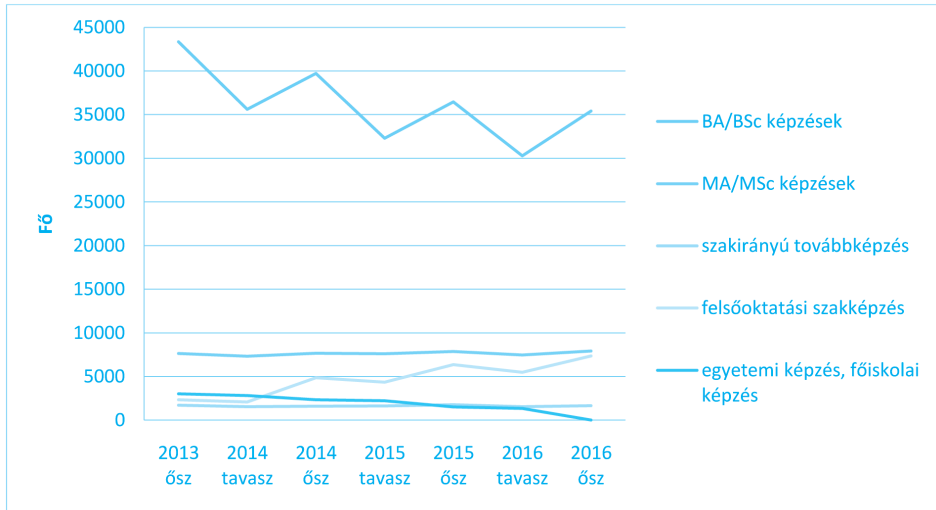
2. ábra: A felvett hallgatók létszámának változása, 2012-2016
(2012=100,0%)

Forrás: KSH [2016]

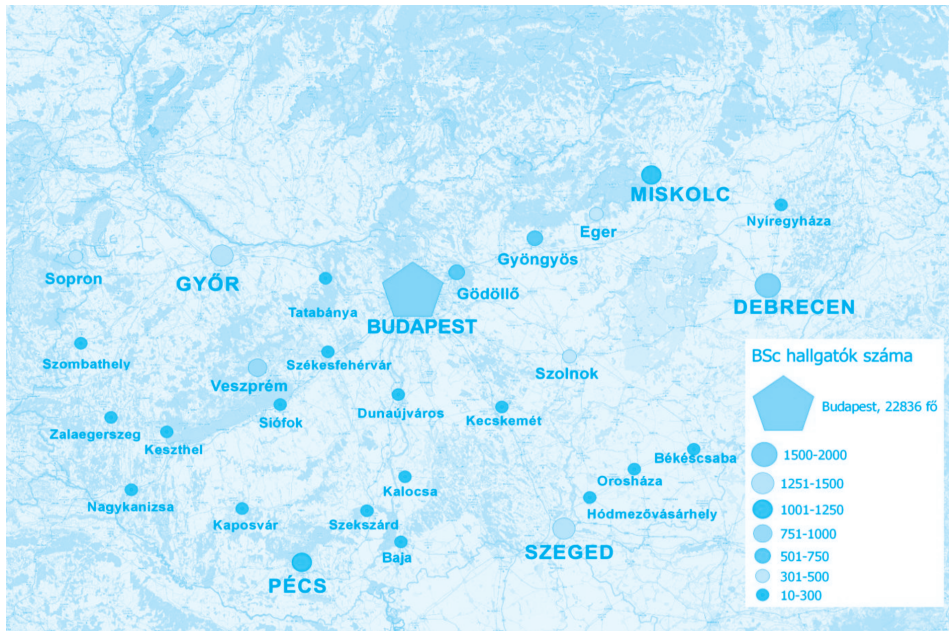
Mi tagadás volt bennünk némi félelem a hallgatói jelentkezéseket illetően, mert akkor még nem lehetett tudni, lesz-e elegendő kereslet a gazdaságtudományi képzések iránt – egyébként ez a jogászokat is ugyanúgy érintette, mint a gazdasági felsőoktatást. Látható, volt egy visszaesés az összes felvett hallgató létszámának tekintetében. Ha a trendet nézem, akkor valamennyire követte ezt a csökkenést a gazdaságtudományi képzési terület is, de 2015 óta azt látjuk, hogy itt gyorsabb a felvett hallgatók számának növekedése. Történt némi korrekció is a felvételi pontszámok tekintetében, ami segítette a hozzáférést a felsőoktatási képzéshez, de a lényeg az, hogy a gazdaságtudományi képzések iránti kereslet a felvett hallgatókon belül nem csökkent, sőt, 2015 óta úgy tűnik, hogy gyorsabb is a növekedés, mint az összes felvett hallgatói létszám tekintetében. Ha szintezzük és a gazdaságtudományi képzési területen belül szintenként megnézzük az összes hallgatói létszám változását 2013 ősze és 2016 ősze között (3. ábra), akkor az október 1-i statisztikai adatokból azt látjuk, hogy messze a legnagyobb létszámú a BSc szintű képzés – ebben egy kicsi hullámzást ugyan tapasztalunk –, de nyilván a tavaszi létszámok egy kicsit mindig alacsonyabbak, hiszen ott jelentkezik a kibocsátás a 7 féléves képzés okán. A mesterképzések létszáma elég stabil, bár elég alacsony szinten mozog. A felsőoktatási szakképzésben nem nagyon látszik az áttörés. Pedig ennek a képzési formának nagyobb szerepe kellene, hogy legyen a jövőben, dolgozunk is ezen. A szakirányú továbbképzések, illetve még a régi osztatlan képzések száma is nagyjából változatlan, de látható, hogy stabilitást mutat.

3. ábra: A hallgatók létszámának alakulása a gazdaságtudományok képzési területén képzési formák szerint, 2013–2016

Forrás: KSH [2016]

4. ábra: A BSc hallgatók számának megoszlása települések szerint a gazdaságtudományok képzési területén, 2016. ősz

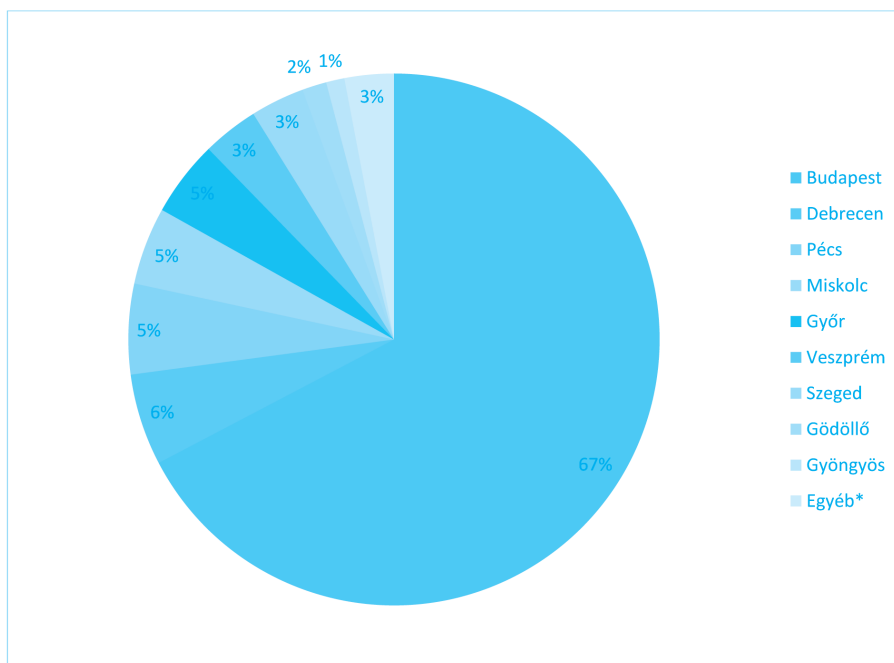

Forrás: KSH [2016]

Ha tovább elemezzük a gazdaságtudományi képzéseknek a koncentrációját, akkor látható (4. ábra), hogy ez elsősorban az alapképzésekre vonatkozik, a BSc-szintre, itt markánsan megjelenik Budapestnek a túlsúlya. Persze nemcsak a felsőoktatásban jelenik meg ez a Budapest-központúság, ennek okait hosszan firtathatnánk, de erre most nem térünk ki. Vannak azért további tömörülési helyek, városok és egyetemek is az országban. Debrecen, Miskolc, Győr, Pécs és Szeged egyetemein is jelentős létszámban képeznek közgazdászokat. Az ábrán jól látszik, hol jelentős a gazdaságtudományi képzés, és az is kirajzolódik, hány helyen van még ilyen típusú képzés az országban. Különösen népszerű a gazdálkodási és menedzsment alapszak, amelyet közel 30 képzőhelyen kínálnak. Ez elgondolkodtató, és nem is értékelném.

Ha a mesterképzéseket nézzük, akkor látjuk, hogy eleve a képzésben részt vevők száma is lényegesen alacsonyabb, messze nem kerül be a BSc-n végzeteknek 35%-a a mesterképzésbe, az pedig különösen elgondolkodtató, hogy 2/3-a a mesterképzésben beiratkozott hallgatóknak Budapesten tanul. A további egyharmadban a szép szivárványszín azért megjelenik, nagyjából majdnem egyenletes megoszlást mutatva a vidéki városok között. A budapesti túlsúly megítélése nem egyértelmű számomra, úgy tűnik, mintha továbbtanulni csak a fővárosban lehetne vagy kellene.

5. ábra: Az MSc hallgatók számának megoszlása települések szerint a gazdaságtudományok képzési területén, 2016. ősz

*Az MSc hallgatók kevesebb, mint 1%-a vett részt felsőfokú oktatásban a következő településeken: Sopron, Kaposvár, Zalaegerszeg, Békéscsaba, Szombathely, Székesfehérvár, Nagykanizsa

Forrás: KSH [2016]

Érdemes lenne majd azt is elemezni, hogy mindez a központi régióknak a fejlettségén mennyire látszik meg, vagy mennyire hiányzik máshol, milyen kölcsönhatás mutatkozik a felsőoktatás koncentrációja és a régiók fejlettsége között. Mindenesetre így állunk, alap- és mesterképzés szintjén az ábrákon feltüntetett intézményekben és volumenben folyik a képzés. Az ismertetett helyzetképen túl a gazdaságtudományi képzések megújítása stratégiai kérdés is. Kiemelt területe a felsőoktatási stratégiának a gazdaságtudományi képzési terület, ez abban is megnyilvánult, hogy 2016-ban minden egyes szakon átdolgozásra kerültek az úgynevezett képesítési kimeneti követelmények, miniszteri rendeletben szabályozott, hogy melyik szakon mik az elvárások és mik az indítható szakok.

Az átdolgozást a tartalmi megújításon túl az is indokolta, hogy az európai keretrendszerhez történt egy igazodás azzal a céllal, hogy elsősorban a kompetenciák kifejlesztésére és az attitűdökre kerüljön a hangsúly. Tehát a tudás-átadásokon túl, vagy amellet a tudás, a jártasság attitűdök, a személyes értékek, személyes felelősség megjelenése, motiváció kialakítása került a kkk-nak a középpontjába. Az intézmények feladata és szabadsága is, hogy ezeket a követelményeket lebontsák tantervekre és tantárgyi struktúrájukat saját kialakított kreditrendszerük szerint alakítsák ki. Ez azt is jelenti, hogy az egységes kimeneti szabályozáson túl valamennyire meg is tudják magukat különböztetni másoktól. Némileg eltérhet tehát egymástól például a turizmus-vendéglátás alapszak a Budapesti Corvinus Egyetemen és a Budapesti Gazdasági Egyetemen. Ezen túl általában a kínált specializációkban tudják az intézmények megkülönböztetni magukat, de az alapkövetelményeket minden esetben teljesíteniük kell.

Tekintsük át a képesítési és kimeneti követelményeket a különböző képzési szintek szerint. Láthatjuk, hogy ugyanazokat a csoportokat veszi figyelembe, hogy tudás, képesség attitűdök, autonómia szerinti csoportosításban jelennek meg az elvárások. Ne felejtjük el, hogy a felsőoktatási szakképzés is ide tartozik, mert a nemzetközi osztályozás szerint, ez már a felsőoktatásnak a része (ISCED 5B szint). Felsőfokú végzettséget ugyan nem ad, de felsőfokú szakképzettséget igen. A végzetektől ezen a szinten pl. „csak” azt várjuk el, hogy ismerjék az alapfolyamatokat. A pénzügy-számvitel szak esetében a felsőoktatási képzésben az asszisztensi képesítést megszerzőkkel szemben követelmény például, hogy eligazodjanak egy számviteli nyilvántartásban, a könyvelési alapeladatokat el tudják végezni. Van egy egymásra épülés is a követelményekben, nyilván már sokkal nagyobb önállóságot várunk el egy alapképzéses végzettségű hallgatótól, aki a keretrendszer 6. szintjét teljesíti. Rutinfeladatok önálló ellátását, bizonyos részfeladatok irányítását. A mesterképzésben végzetektől pedig már megkövetelhető vezetői és fejlesztői feladatok ellátása is.

Mindemellett számos további követelményt is érvényesíteni kellett a „kkk”-k alapján elkészített tantervekben.

Nem volt mindig könnyű ezeket beépíteni a tantárgyi programokba. A tantervek készítőinek olyan kérdésekre kellett választ találniuk, hogy például hogyan biztosítsák a társadalmi értékeknek az átadását egy-egy tantárgy, jelen esetben a közgazdaságtan tantárgy keretében. De hát ez az intézményeknek és a tanároknak volt a feladata.

A lényeg, hogy a követelményrendszerben van egy szigorú egymásra építettség. A 7. szintet jelenti az MSc szint, a mesterszint és a rendszer a 8. szintre helyezi el a doktori képzést az előzőekkel azonos struktúrában definiálva a követelményeket. Tehát abszolút egymásra épülő, piramisszerű az építkezés.

A képesítési és kimeneti követelmények közzététele jogszabályban történik, viszonylagos stabilitást is kell hordozniuk, ezért gyakori változtatásukra nincs lehetőség.

Ugyanakkor folyamatosan változnak a felsőoktatással kapcsolatos elvárások. Ezért a munkabizottságok és a platform a közleműltben is megfogalmazott olyan javaslatokat, amikről úgy gondoljuk, hogy most már megérttek arra, vagy a gyakorlat előhozta azt, hogy ezen változtatni kell. A munkaerőpiac – ami egy átfogó kategória és tudjuk, hogy itt a cégeket, a turizmus-vendéglátás szak esetében például a szállodákat, a vendéglátó egységeket kell érteni – évek óta jelzi a szak vezetői felé, hogy sokkal több gyakorlati képzésre lenne szüksége. Úgyhogy két alapszakhoz, a turizmus vendéglátáshoz és a nemzetközi gazdálkodáshoz kötődően bekerült egy olyan javaslat, hogy plusz egy félévvel bővíthető legyen a szakon a szakmai gyakorlat, ami azt is jelenti persze, hogy nem 7 féléves, hanem 8 féléves lesz, vagy lehet a képzés. Ezek egyelőre javaslatok, de mindenesetre a szakmai tanácsadó testületek támogatják és kérik ezt a további szakmai gyakorlati időt. A hallgatók egyébként eddig is megoldották a plusz egy féléves szakmai gyakorlatot, ha akarták, hiszen ők ma már a világtérképet veszik elő és a nemzetközi szállodaláncknál igyekeznek elhelyezkedni szakmai gyakorlatra. Érthető, ha valaki pl. a Hilton szállodalánc kapcsán eljut, mondjuk Amerikába, akkor tanulmányait meghosszabbítva megoldja, hogy ott még egy félévet el tudjon tölteni, de rendszerbe illesztve eddig ez a lehetőség nem volt meg, ezért tettünk egy ilyen javaslatot. A nemzetközi gazdálkodás szak esetében egyébként a Budapesti Corvinus Egyetem volt a kezdeményező, miszerint az az igény, hogy a nemzetközivé válás kapcsán, rendszerszinten épülhessen be a tanrendbe egy olyan félév, amely a hallgatóknak nemzetközi tapasztalatot biztosíthat, nem feltétlenül külföldi helyszínen, hanem akár egy hazai multinacionális cégnél. Úgy gondoltuk, hogy nem lenne indokolt egyidejűleg minden üzleti alapszakon egy félévvel meghosszabbítani a tanulmányokat, de ezen a két szakon egy ilyen lehetőség nyílna az intézmények és a hallgatók irányába, ha ez elfogadásra kerül.

A szakok számának bővítését az alapszakoknál a gazdálkodási szakok területén, tehát az üzleti képzésben nem tartjuk indokoltnak. Megítélésünk szerint a jelenlegi alapszakok lefedik az üzleti tudományokat. Annál inkább gondolkodunk abban, hogy a mesterképzéseknél legyen meg a tanáraiknak, intézményeiknek az a szabadsága, hogy ott viszont nagyon rugalmasan tudjanak, vagy a jelenleginél rugalmasabban tudjanak reagálni a munkaerő-piaci kihívásokra. Az is fontos lenne, hogy ne feltétlenül kelljen 4 félévre elosztani a tananyagot és kötelezően csak 4 féléves mesterszakok létezhesenek. Hiszen ismert – különösen az angolszász világban – a sokkal rövidebb idejű mesterképzés, vagy esetleg egy szakmai gyakorlattal egybekötött mesterképzés, azokra valószínűleg külföldi hallgatókat is könnyebb lenne idevonzani a magyar felsőoktatásnak. Ezt persze csak úgy lehet megoldani, ha a doktori képzésnél nem lehet előírás a 4 féléves mester bemeneti követelményként, hanem elegendő csak a szintet, azaz a mestervégzettséget előírni. Függetlenül attól, hogy azt ki és mennyi idő alatt szerezte meg, a végzettség szintje a lényeges.

További javaslatokat tettünk és teszünk a szakképzés irányába is. A felsőoktatási szakképzési fórumunkon azt tervezzük megbeszélni, megnyerve a munkaerő-piaci szereplőket is, hogy a felsőoktatási szakképzés jobban épüljön be a felsőoktatási rendszerbe elsősorban azért, hogy a tömegesedő felsőoktatás „kivezetése”, kimeneti rendszere is sokkal rugalmasabb lehessen. És aki 4 félév után egy felsőoktatási szakképzéssel kíván távozni a felsőoktatásból, az megtehesse, és ennek legyen meg az elismertségi relevanciája is a cégek irányából. Később majd visszatérhet persze, hiszen nem kizárt, hogy egy bizonyos munkatapasztalat után szívesen beiratkozik képzésre.

A képzési szintek közötti átjárhatóság lényeges mindkét irányból is, azaz ha valaki eleve a felsőoktatási szakképzésre jelentkezik, onnan esetleg mehesen tovább külön felvételi nélkül, hogyha később ehhez megjön a kedve és megszerzi a tudást. Illetve az alapképzésből is léphessen

ki, ha úgy gondolja, hogy neki most arra van szüksége, vagy a tanárai ezt javasolják neki, és eddig jutott. Általában is fontosnak tartjuk a kudarcélményhez kötődő attitűd visszaszorítását. A felsőoktatás már a szakmai karrier része, és mindenkinek másként alakulhat a szakmai karrierje, más az aránya az iskolának és a munkahelynek. Egyébként is a sikerességi arányról szeretek inkább beszélni és nem a lemorzsolódási arányról. A teljes magyar felsőoktatásnak nagy gondja a magas lemorzsolódás és a nehézkes átjárhatóság.

A rendszerszintű feladatok mellett természetesen számos harmonizációs problémát is meg kell oldani. A felsőoktatási szakképzéseket például az országos képesítési jegyzékkel is összhangba kell hozni.

A cégekkel való kapcsolatok további elmélyítésében a duális képzés fejlesztési lehetőségei óriásiak, de azért a gazdaságtudományi képzésben részt vevőket, elsősorban az önköltséges hallgatókat és a velük foglalkozó cégeket, itt is sok minden sújtja. Az a javaslatunk és kérésünk, amit a Duális Képzési Tanács is már nagyon sokszor szorgalmazott, hogy az államilag támogatott hallgatók és az önköltséges hallgatók azonos támogatásban részesülhessenek, mármint, hogy a cég is ugyanazt a támogatást kapja meg. A támogatás nagysága a mindenkori minimálbérhez igazodjon, illetve, hogy a vállalati és az intézményi felvételi eljárás még harmonizáltabban történjen. A BCE-ről érkező azon javaslatot is felkaroltuk, miszerint szabályozzuk átjárhatóbban és garanciálisan a felvételi feltételeket, illetve duális képzési központok jöjjenek létre nagyobb számban. Kértük, hogy a szakmai gyakorlat követelményeinek az előírásánál az idényszerűséget vegyék figyelembe, és valamennyi üzleti szakon minimum 12 hét legyen az összefüggő szakmai gyakorlat, hiszen ezeket gyakorlatorientált szakoknak gondoljuk és így is deklaráltuk. A továbblépés útjáról sokat lehetne és kellene beszélni a felsőoktatás szereplőivel és a munkaerőpiac képviselőivel. Bízom benne, hogy a párbeszéd folytatódni fog. Világosan meg kell fogalmazni ugyanis a felsőoktatással szembeni igényeket. A munkaadói oldal irányában nekünk az a kérésünk, amikor specifikálják, mit is várnak el a felsőoktatástól, ne csak a pillanatnyi igényeket határozzák meg, hanem egy picit hosszabb perspektívában is gondolkodjanak. Ezt nyilván akkor lehet, hogyha szimbiózisban van a gazdaság és a felsőoktatás és együtt jelölik ki a fejlesztéseket. Erre különösen jó példát láttam az Óbudai Egyetemen, amelynek fő profilja a műszaki felsőoktatás. Kérdésünkre, hogyan sikerül nekik a gyakorlatorientáltságot megvalósítani, azt a választ adták, hogy egyszerűen, mivel szimbiózisban élnek a cégekkel. Ott vannak a cégek az egyetemen, jönnek tanítani a vállalati szakemberek, oktatóik jelentős része a közvetlen gyakorlatból érkezik, továbbá nagy számban fogadják a hallgatókat szakmai gyakorlatra.

Azt gondolom, így lehet elképzelni az elmélet és a gyakorlat összhangját, különösen a gyakorlatorientált szakokon. Annak érdekében, hogy a hallgatók minél több hasznosítható tudásra tegyenek szert, mert a tudás egy jó befektetés. Meggyőződésem, nincs elveszett tudás és elveszett befektetés, mert „Fölösleges tudás nincs a világon”, idézve Jevtusenko szavait. Nagyon szépen köszönöm a megtisztelő figyelmet!

FELHASZNÁLT IRODALOM

Emberi Erőforrások Minisztériuma (2016): *Fokozatváltás a felsőoktatásban – közép-távú szakpolitikai stratégia*. Budapest. <http://www.kormany.hu/download/3/18/e0000/20161202%20Fokozatváltás%20%20a%20felsőoktatásban%20középtávú%20stratégia.pdf>. Lekérdezve: 2019.02.05

- Európa oktatási miniszterei (1999): *Bolognai Nyilatkozat*. Bologna. [http://www.nefmi.gov.hu / felsooktatás/tudastar/bolognai-nyilatkozat](http://www.nefmi.gov.hu/felsooktatás/tudastar/bolognai-nyilatkozat) Lekérdezve: 2019.02.05
- Központi Statisztikai Hivatal (2016): *Oktatási adatok*. <https://www.ksh.hu/oktatás>
- Magyar Közlöny* (2016): Az emberi erőforrások minisztere 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelete a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról. 116. sz. 10408–11970. old. <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK16116.pdf> Lekérdezve: 2019.02.05
- Nemzeti Innovációs Hivatal (2014): *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia*. <https://nkfih.gov.hu/szakpolitika-strategia/nemzeti-strategiak/nemzeti-intelligens-150203-4> Lekérdezve: 2019.02.05
- Polónyi I. (2013): *Az aranykor vége – Bezárnak-e a papírgyárak?* Gondolat Kiadó. Budapest.
- Sándorné Kriszt É.. (2014): „A felsőoktatás küldetésének értelmezése és teljesítményének mérhetősége.” *Köz-Gazdaság* 9(1):61–80
- Sándorné Kriszt É.. (2018): „A statisztika oktatásának helye és szerepe a magyar felsőoktatásban” *Statisztikai Szemle* 96(3):255-273
- Varga J. (2017): „A 2015–2018. évi munkaerő-piaci helyzet és folyamatok (várható) alakulása, hatása a növekedésre, államháztartásra.” Szakmai Konferencia a Költségvetési Tanács számára készített háttér tanulmányok bemutatására. Budapest.